YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

14 päivänä helmikuuta 2008 *

Asiassa C-449/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka tribunal du travail de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 17.10.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 6.11.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Sophiane Gysen

vastaan

Groupe S-Caisse d'Assurances sociales pour indépendants,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (esittelevä tuomari) ja J. Malenovský,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Gysen, edustajanaan avocate N. Sluse,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. Currall ja D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.11.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal du travail de Bruxellesin esittämä ennakkoratkaisupyyntö, joka koskee Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta sekä [komission] virkamiehiin tilapäisesti sovellettavien erityisten toimenpiteiden laatimisesta 29.2.1968 annettua neuvoston asetusta (ETY, Euratom, EHTY) N:o 259/68

(EYVL L 56, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 21.7.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY, Euratom, EHTY) N:o 2074/83 (EYVL L 203, s. 1; jäljempänä henkilöstösäännöt), on esitetty Gysenin ja Groupe S-Caisse d'Assurances sociales pour indépendants -nimisen itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalivakuutuskassan (jäljempänä vakuutuskassa) välisessä riita-asiassa, joka koskee Gysenin lasten ikäjärjestykseen perustuvan aseman määrittämistä belgialaisten perhelisien määrän vahvistamista varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

2 Henkilöstösääntöjen 11 artiklan toisessa kohdassa säädetään, että henkilöstösäännöt ”o[vat] kaikilta osiltaan velvoittav[i]a, ja [ni]itä sovelletaan sellais[i]naan kaikissa jäsenvaltioissa”.

3 Henkilöstösääntöjen 67 artiklan 1 kohdan mukaan perhelisiä ovat kotitalouslisä, huollettavana olevaa lasta koskeva lisä ja koululisä.

4 Henkilöstösääntöjen 67 artiklan 2 kohdan mukaan virkamiesten, jotka saavat tässä artiklassa tarkoitettuja perhelisiä, on ilmoitettava muualta saadut samanluonteiset lisät, jotka vähennetään liitteessä VII olevien 1–3 artiklan mukaan maksetuista lisistä.

5 Henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevassa 2 artiklan 7 kohdassa säädetään, että kun huollettavana oleva lapsi annetaan toisen henkilön huollettavaksi laissa olevan määräyksen perusteella taikka oikeuden päätöksellä tai toimivaltaisen hallinnollisen viranomaisen päätöksellä, lisä maksetaan viimeksi mainitulle henkilölle virkamiehen lukuun ja hänen nimissään.

Kansallinen säännöstö

6 Itsenäisille ammatinharjoittajille suoritettavien perhelisien järjestelmästä 8.4.1976 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge 6.5.1976) nojalla lisän määrä lasta kohden kasvaa lasten lukumäärän perusteella.

7 Kyseisen kuninkaan päätöksen, sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, 16 §:n 1 momentin ensimmäisen kohdan mukaan lasten asema ikäjärjestyksessä määräytyy siten, että otetaan huomioon tämän kuninkaan päätöksen, työntekijöille suoritettavia perhelisiä koskevien yhteen sovitettujen lakien, valtion palveluksessa oleville tietyille henkilöstöryhmille myönnettäviä perhelisiä koskevan 26.3.1965 tehdyn kuninkaan päätöksen, taattujen perhe-etuuksien käyttöönotosta 20.7.1971 annetun lain ja Belgiassa voimassa olevien kansainvälisten sosiaaliturvasopimusten nojalla lisiä saavien lasten syntymäjärjestys.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Gysen, joka on Belgian kansalainen, toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana Belgiassa. Hän avioitui 1.2.1986. Tästä avioliitosta syntyi lapsi 20.10.1989. Avioliitto päättyi eroon kesäkuussa 1993.

9 Gysen avioitui uudelleen joulukuussa 1993. Tästä avioliitosta syntyi kaksi lasta 5.5.1994 ja 17.9.1996. Avioliitto päättyi eroon vuonna 2000.

10 Gysenin vanhin poika on asunut äitinsä luona 17.1.2001 lähtien. Kahden nuoremman lapsen osalta 13.2.2001 tehdyssä tuomioistuimen päätöksessä määrätään, että puolisoilla on yhteishuoltajuus ja että perhelisät suoritetaan Gysenille.

11 Vuonna 1989 syntyneen lapsen isä otettiin 1.12.2001 Euroopan yhteisöjen komission palvelukseen. Tuosta päivästä lukien komission yksiköt ovat suorittaneet Gysenille hänen vanhimmasta pojastaan tämän isän nimissä ja lukuun perhelisät kokonaisuudessaan.

12 Gysen ilmoitti vakuutuskassalle tästä tilanteesta 22.2.2002 päivätyllä kirjeellä, minkä seurauksena vakuutuskassa lakkasi suorittamasta perhelisiä Gysenin vanhimmasta pojasta mutta jatkoi niiden suorittamista nuoremmista lapsista.

13 Vakuutuskassa totesi tämän jälkeen, että lisiä oli suoritettu perusteettomasti, ja pidätti maaliskuusta 2003 lähtien kuukausittain suoritetuista perhelisistä 2 284,84 euron suuruisen määrän. Tämä määrä vastaa erotusta nuoremmista lapsista ikäjärjestyksessä toisen ja kolmannen lapsen aseman perusteella jo suoritettujen lisien ja niiden lisien välillä, jotka vakuutuskassan mukaan olisi pitänyt suorittaa heistä ikäjärjestyksessä ensimmäisen ja toisen lapsen aseman perusteella.

14 Gysen katsoi, että vakuutuskassan kyseistä pidätystä koskevat hallinnolliset päätökset on tehty hänen kolmen lapsensa ikäjärjestykseen perustuvia asemia koskevan lainvastaisen toteamuksen perusteella ja että nämä päätökset on näin ollen kumottava, minkä vuoksi hän saattoi asian ennakkoratkaisupyynnön esittäneen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

15 Näissä olosuhteissa tribunal du travail de Bruxelles päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko ja täytyykö – – [henkilöstösääntöjä] ja [niiden] liitteessä VII ’Palkkaa – – koskevat säännöt’ olevaa perhelisiä koskevaa 1 jaksoa [ja] 67 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan [perhelisiä] ovat – – kotitalouslisä, – – huollettavana olevaa lasta koskeva lisä ja – – koululisä, pitää riidanalaisessa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettuna ’– – Belgiassa voimassa olevana kansainvälisenä sosiaaliturvasopimuksena’?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

16 Jotta ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle kansalliselle tuomioistuimelle voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus, jonka avulla se voi ratkaista käsiteltävänään olevan asian, on tuotava esiin henkilöstösääntöjen luonne ja oikeudellinen sitovuus.

17 EY 234 artiklalla käyttöön otetussa tuomioistuinten yhteistyötä koskevassa järjestelmässä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on tulkita yhteisön oikeussääntöjä. Kansallisten oikeussääntöjen osalta on muistutettava, että kyseisessä järjestelmässä niiden tulkinta kuuluu kansallisille tuomioistuimille (ks. asia C-37/92, Vanacker ja Lesage, tuomio 12.10.1993, Kok. 1993, s. I-4947, 7 kohta).

18 Kansallisen tuomioistuimen selostamista pääasiaa koskevista oikeussäännöistä käy ilmi, että Belgian oikeudessa sellaisen itsenäisen ammatinharjoittajan, jolle jonkin toisen jäsenvaltion sosiaaliturvalaitos suorittaa puolison tai entisen puolison aseman perusteella lisiä kansainvälisen sopimuksen nojalla, lapsi otetaan huomioon

määritettäessä kyseisen itsenäisen ammatinharjoittajan lasten ikäjärjestykseen perustuvaa asemaa niiden belgialaisten perhelisien määrän laskemiseksi, joihin tällä on oikeus muiden lastensa osalta.

19 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy lisäksi ilmi, että pääasian riita on seurausta siitä, että vakuutuskassa kieltäytyi ottamasta huomioon lasta, josta suoritetaan perhelisät kokonaisuudessaan henkilöstösääntöjen perusteella hänen isänsä, joka on yhteisöjen virkamies, nimissä ja lukuun, määritettäessä itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan äidin lasten ikäjärjestykseen perustuvaa asemaa niiden belgialaisten perhelisien määrän laskemiseksi, joihin tällä äidillä on oikeus muiden lastensa osalta.

20 Asiakirja-aineiston tutkimisen perusteella käy ilmi, että vakuutuskassan näissä kahdessa tapauksessa soveltama erilainen kohtelu johtuu Gysenin vuonna 1989 syntyneestä lapsesta henkilöstösääntöjen perusteella suoritettujen lisien erityisestä oikeusperustasta.

21 Vakuutuskassa on väittänyt ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä kansallisessa tuomioistuimessa, että henkilöstösäännöissä annetaan yhteisöjen virkamiehille oikeuksia, joihin nämä voivat vedota työnantajaansa vastaan, sekä tarvittaessa oikeus nostaa yhteisöjen tuomioistuimissa kanteita, mutta että näitä oikeuksia ei kuitenkaan voida soveltaa välittömästi ja sellaisinaan kansallisissa oikeusjärjestyksissä.

22 On todettava, että tämä näkemys on vastoin henkilöstösääntöjen luonnetta ja oikeudellista sitovuutta.

23 On totta, että asetusta N:o 259/68, jolla henkilöstösäännöt annettiin, ei voida rinnastaa kansainväliseen sopimukseen, koska sitä eivät ole antaneet jäsenvaltiot

kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaisesti vaan sen on antanut neuvosto itsenäisesti toimivana Euroopan yhteisön toimielimenä (ks. vastaavasti asia 38/69, komissio v. Italia, tuomio 18.2.1970, Kok. 1970, s. 47, 11 kohta ja asia 91/79, komissio v. Italia, tuomio 18.3.1980, Kok. 1980, s. 1099, 7 kohta), samoin kuin EY:n perustamissopimusta, johon kyseinen asetus perustuu, ei voida rinnastaa kansainväliseen sosiaaliturvasopimukseen. On kuitenkin muistutettava, että EY 249 artiklan toisen alakohdan mukaan kyseinen asetus pätee yleisesti, se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa (ks. asia 137/80, komissio v. Belgia, tuomio 20.10.1981, Kok. 1981, s. 2393, 7 kohta ja asia 186/85, komissio v. Belgia, tuomio 7.5.1987, Kok. 1987, s. 2029, 21 kohta). Lisäksi, kuten Gysen on todennut, henkilöstösääntöjen 11 artiklan toisessa alakohdassa säädetään nimenomaisesti, että henkilöstösäännöt ovat kaikilta osiltaan velvoittavia ja että niitä sovelletaan sellaisinaan kaikissa jäsenvaltioissa.

24 Ottaen huomioon, että asetusta N:o 259/68 sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä, kansallisen tuomioistuimen on sovellettava sitä voidakseen taata syrjintäkiellon periaatteen noudattamisen. Sen on näin ollen varmistettava yhdenvertainen kohtelu sellaisten henkilöiden välillä, joiden lapsi oikeuttaa henkilöstösäännöissä säädettyihin perhelisiin, ja sellaisten henkilöiden välillä, joiden lapsi oikeuttaa tällaisiin lisiin kansallisen oikeuden tai kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevan kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla.

25 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava yhtäältä, että henkilöstösäännöt ovat yleisesti sovellettavia, ne ovat kaikilta osiltaan velvoittavia ja niitä sovelletaan sellaisinaan kaikissa jäsenvaltioissa, ja toisaalta, että ottaen huomioon, että asetusta N:o 259/68 sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä, lapsi, joka oikeuttaa henkilöstösäännöissä säädettyihin perhelisiin, on rinnastettava sellaiseen lapseen, joka oikeuttaa tällaisiin lisiin kansallisen oikeuden tai kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevan kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla.

Oikeudenkäyntikulut

26 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta sekä [komission] virkamiehiin tilapäisesti sovellettavien erityisten toimenpiteiden laatimisesta 29.2.1968 annettu neuvoston asetus (ETY, Euratom, EHTY) N:o 259/68, sellaisena kuin se on muutettuna 21.7.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY, Euratom, EHTY) N:o 2074/83, on yleisesti sovellettava, se on kaikilta osiltaan velvoittava ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Ottaen huomioon, että kyseistä asetusta sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä, lapsi, joka oikeuttaa Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavissa henkilöstösäännöissä säädettyihin perhelisiin, on rinnastettava sellaiseen lapseen, joka oikeuttaa tällaisiin lisiin kansallisen oikeuden tai kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevan kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla.

Allekirjoitukset